

1. Sajmovi i vrste sajмова

Sajam predstavlja oblik organiziranog tržišta, odnosno mjesto na kojem dolazi do prostorne i vremenske koncentracije ponude i potražnje robe iz raznih teritorijalnih područja. Sajmovi omogućuju proizvođačima izlaganje i osobno prikazivanje njihovih proizvoda mnogim zainteresiranim kupcima, a kupcima se omogućava upoznavanje s najnovijem stanjem i dostignućima u proizvodnji. Mogu se podijeliti na:

- **Opće** (izlaže se i nudi raznovrsna roba široke potrošnje)
- **Specijalizirane** (predmet izlaganja i prodaje jest skupina proizvoda određene gospodarske grane)
- **Međunarodne salone i izložbe** (izlažu se pojedini proizvodi zanimljivi za određeni krug potrošača)

2. Aukcije i vrste aukcija

Aukcije su organizirana i specijalizirana tržišta za aukcijsku prodaju velikih količina određene robe koja se prodaje onom kupcu koji za robu ponudi najvišu cijenu. Obavlja se na javnim i unaprijed određenim poznatim mjestima, na njima se prodaje roba koja nije ujednačene kvalitete, koja ima specifičnu vrijednost i koja nije zamjenjiva. Aukcije mogu biti:

- **Stalne** (redovito se održavaju na određenom mjestu i za određenu robu predstavljaju izabrani način prodaje u redovitoj trgovini takvom robom)
- **Povremene** (održavaju se prema potrebi i obično jednokratno)
- **Sudske i prisilne** (organizira ih službeni organ uprave na temelju provedenog zakonskog postupka)

3. Burze i vrste burzi

Burza je stalno i organizirano tržište na kojem se redovito trguje zamjenjivim, odnosno tipiziranim robama prema standardnoj oznaci, uslugama, vrijednosnim papirima i novcem. To je mjesto i zgrada gdje se sastaju kupci i prodavatelji, koji prema posebnim pravilima i uzancama sklapaju kupoprodajne poslove. Omogućuje se trgovanje robom, vrijednosnim papirima, devizama, novcem i uslugama iz cijelog svijeta. Prema predmetu poslovanja burze dijelimo na:

- **Robne burze** (u velikim količinama se prodaje roba ujednačene kvalitete)
- **Burze usluga** (prodaju se usluge prijevoza, osiguranja, posredovanja)
- **Novčane i devizne burze** (trguje se valutama i devizama)
- **Efektne burze** (trguje se vrijednosnim papirima)

Prema imovinsko pravnim odnosima, burze možemo podijeliti na:

- **Službene burze** (pod neposrednim su nadzorom državnog organa – u zemljama EU)
- **Privatne burze** (posluju kao privatno dioničko društvo – u anglosaksonskim zemljama)

4. Off shore centri

Investicijski fondovi s pravnim sjedištem u zemljama u kojima postoje potpune slobode ili znatne olakšice u svezi s oporezivanjem. Izvorno se izraz off-shore upotrebljavao za nove financijske centre, često bez ikakve financijske strukture, u kojim su multinacionalne banke, korporacije i velike američke banke otvorile svoje podružnice da bi putem njih obavljale financijske operacije. Današnji off-shore centri imaju 3 bitne značajke:

- Poslovi dolaze u off-shore centar iz drugih mjesta
- Zakonodavstvo je liberalno i nema birokracije koja bi sputavala poslove
- Porezna stopa je iznimno niska

5. Cijene

Cijene mogu biti:

- **Određene ili fiksne.** Kada se navede u apsolutnom iznosu i veže za jedinicu mjere po kojoj se roba prodaje (npr. USD 50,00 po komadu, toni, itd.) ili ukupnu količinu te robe (npr. USD 50 000 za cjelokupnu pošiljku). Ugovaraju se u slučaju: kraćih rokova isporuke i/ili stabilnih tržišnih prilika, kada nema većih rizika rasta cijena odnosno promjene tečaja valute ugovora ili valuta zemalja poslovnih partnera. Klauzula cijene u kupoprodajnom ugovoru treba sadržavati visinu cijene po jedinici mjere, valutu u kojoj je cijena izražena (npr. US dolari, EUR i dr.), paritet isporuke na koji se cijena odnosi (npr. DAF, CIF, FOB, itd.) i popuste (npr. količinski rabat, kasa skonto, itd.) ukoliko ih ima.
- **Odredive ili klizne.** Koriste se kod ugovaranja dugotrajnih poslova velike vrijednosti i nestabilnih tržišnih prilika kad su i rizici povećani. U takvim se prilikama u kupoprodajnom ugovoru ne upisuje fiksna cijena nego se unosi odgovarajući tekst na osnovi kojeg je moguće odrediti odnosno izračunati cijenu koju treba platiti na dogovoreni datum plaćanja, npr. kupac može obvezati platiti kupljenu robu po onoj cijeni koja bude vrijedila na određenom tržištu (pr. na nekoj burzi određenog dana, može se pozvati i na cijenu koju objavi neki statistički zavod, istraživačka institucija i sl.).

6. Zaštitne klauzule

Razne vrste ugovornih klauzula kojima je svrha zaštititi ugovorenu vrijednost posla od promjena koje mogu nastati od trenutka sklapanja do trenutka izvršenja ugovora. Cilj im je osigurati da prodavatelj na dan plaćanja stvarno plati dogovorenu vrijednost odnosno da kupac primi upravo onu vrijednost na koju je pristao u trenutku sklapanja ugovora. Najraširenije su:

- **Valutna klauzula.** Služi kako bi se ugovorne stranke zaštitile od valutnog rizika, odnosno od manjih promjena vrijednosti valute plaćanja u razdoblju između sklapanja ugovora i plaćanja isporučene robe.
- **Indeksna klauzula.** Klauzula kojom se ugovorne strane usuglašavaju da će se u trenutku plaćanja isplatiti povećani ili smanjeni ugovoreni nominalni iznos novčane obveze, ovisno o promjeni indeksa cijena dogovorenih roba i usluga.
- **Klauzula klizne skale.** Redovito se primjenjuje u dugoročnim poslovima velikih vrijednosti u kojima ugovorne strane, zbog velikih rizika promjena cijena materijala i nadnica radnika nisu spremni na ugovaranje fiksne cijene.

7. Metode vanjskotrgovinskih kalkulacija

Matematički postupak izračunavanja cijene, dijela cijene ili poslovnog rezultata nekog poslovnog pothvata u vanjskoj trgovini. Instrument kontrole poslovanja i instrument potreban za donošenje ispravnih poslovnih odluka. Osnovne metode su:

- **Progresivna.** Koristi se kad je poznata fakturna cijena robe i svi zavisni troškovi, a cilj je izračunati konačnu uvoznu cijenu, cijenu na skladištu domaćeg uvoznika. Dobije se tako da se na nabavnu cijenu, po određenoj metodologiji i određenom redoslijedu, dodaju svi zavisni troškovi od mjesta isporuke do skladišta uvoznika.
- **Retrogradna.** Primjenjuje se kad je zadana prodajna cijena i zavisni troškovi, a želi se izračunati početna cijena. Izračunava se tako da se od prodajne cijene oduzmu pripadajući zavisni troškovi (suprotna je progresivnoj).
- **Diferencijalna.** Primjenjuje se kad su poznate i prodajna i nabavna cijena i svi zavisni troškovi, a želi se izračunati isplativost izvoza. Izračunava se u dvije faze: kombinacija je progresivne i retrogradne metode.

8. Vrste vanjskotrgovinskih kalkulacija

Kalkulacije se dijele prema **vremenu izrade, vrsti posla, ciljevima izrade i nositeljima vanjskotrgovinskih poslova.**

S obzirom na vrijeme izrade imamo:

- **Pretkalkulaciju.** Izražava se prije ulaska u neki posao na osnovi podataka o cijenama, troškovima i tečajevima, a s ciljem da posluži kao jedan od temelja za donošenje poslovne odluke o ulasku u neki vanjskotrgovinski posao.
- **Kontrolnu.** Koristi se u slučajevima većih i složenijih vanjskotrgovinskih poslova koji se mogu podijeliti na neovisne troškovne i tehničko-tehnološke cjeline. Izražava se nakon završetka jedne faze takvog posla, a na osnovi stvarnih troškova. Ovdje je cilj kontrola poslovnog rezultata kako bi se mogla donijeti odluka za poduzimanje odgovarajućih mjera za uklanjanje uočenih odstupanja.
- **Konačnu.** Računovodstveni dokument koji se izrađuju po završetku posla, a temelji se na obračunu stvarnih troškova i izdataka. Svrha je iskazivanje konačnog poslovnog rezultata i raspoređivanje troškova i prihoda na pojedine nositelje vanjskotrgovinskog posla.

Prema vrsti vanjskotrgovinskih poslova:

- **Kalkulacije izvoznih poslova.** Izračunava se isplativost mogućih ili već obavljenih izvoznih poslova. Pri tom se koristi ili retrogradna ili diferencijalna metoda i to: po retrogradnoj metodi u slučaju izravnog, a po diferencijalnoj u slučaju neizravnog izvoza.
- **Kalkulacijom uvoznog posla.** Izračunava se cijena uvozne robe u skladištu uvoznika ili domaćeg kupca. Ova se cijena izračunava progresivnom metodom. Kad je to moguće, uvoznici traže ponude od nekoliko dobavljača i potom prave usporedne (komparativne) pretkalkulacije kako bi izabrali najpovoljniju.

9. Kupoprodajni ugovori

Kupoprodajni ugovor je dvostrani ugovor o razmjeni robe za novac, pri čemu jedna strana (prodavatelj) preuzima obvezu isporučiti ugovorenu robu, a druga strana (kupac) isplatiti ugovorenu cijenu. Kupoprodajni ugovor je sastavljen od bitnih i "nebitnih" elemenata. **BITNI ELEMENTI UGOVORA** (toliko važni da ugovor bez njih nije potpun): predmet kupoprodajnog ugovora (proizvod, sirovina, repromaterijal) i cijena. **NEBITNI ELEMENTI UGOVORA** su svi oni elementi bez kojih ugovor može biti zaključen, kao na primjer odredbe o načinu transporta, odredbe o osiguranju robe, odredbe o zateznim kamatama, instrument plaćanja, rok isporuke i dr.

10. Popusti u cijeni

- **Bonusi.** Popusti koji se ugovaraju posebno između kupaca i prodavatelja robe ovisno o visini prometa. Skala bonusa utvrđuje se prema važnosti kupca, a osobita pozornost poklanja se stalnim kupcima.
- **Kasa skonto.** Odbitak od fakturiranog iznosa koji prodavatelj priznaje kupcu ako kupac isplati fakturu prije ugovorenog roka plaćanja ili uobičajenog roka za plaćanje (obračunava se u postotku od fakturiranog iznosa).
- **Rabat.** Popust što ga izvoznik odobrava uvozniku u određenom postotku od prodajne cijene – rabat na veliko, rabat na malo, količinski rabat.
- **Kombinirani popust.** Obično se sastoji od dvaju ili više međusobno kombiniranih popusta (npr. izvoznik odobrava rabat i popust za plaćanje u gotovom).
- **Progresivni popust.** Utvrđuje se skala povećanja popusta u odnosu na količinu kupljene robe (razmjerno količini robe povećava se i popust).

11. Dokumentacija u vanjskoj trgovini

- robni dokumenti
- transportni dokumenti
- dokumenti o osiguranju robe
- carinski dokumenti
- bankovni dokumenti
- dokumenti o izvršenoj inspekciji robe (fito-patološka uvjerenja, certifikati o izvršenoj kontroli kvalitete i kvantitete robe, sanitarna i veterinarska uvjerenja i sl.)
- ostala uobičajena poslovna dokumentacija (upiti, ponude, vanjskotrgovinske kalkulacije, zapisnici, kupoprodajni ugovori, dozvole i sl.)
- trgovačka faktura – isprava koju vjerovnik šalje dužniku radi podmirenja isporučene robe, vrste: proforma faktura, pretfakruta i carinska faktura
- dokumentacija uz fakturu: specifikacija robe, lista pakiranja, skladišnica, potvrde o robi, potvrda o podrijetlu robe, potvrda roba koja se uvozi radi izvoza, sanitarna potvrda, veterinarska potvrda, fito-patološka potvrda, potvrda o kvaliteti robe i ostale potvrde o kvaliteti robe

12. Međunarodno dokumentarni akreditiv

Međunarodno dokumentarni akreditiv je instrument plaćanja u kojemu se neka banka na zahtjev i po nalogu svog komitenta (nalogodavca) obvezuje da će **isplatiti korisniku akreditiva** (ili nekoj trećoj osobi po njegovoj naredbi) **određeni novčani iznos** ili da će **ovlastiti neku drugu banki** da obavi takvo plaćanje pod uvjetom da korisnik (ili ta treća osoba) banci preda ugovorene dokumente i udovolji svim ostalim uvjetima akreditiva.

13. Osobe i banke u poslovanju međunarodnim dokumentarnim akreditivom

- **Nalogodavac.** U međunarodnoj robnoj razmjeni to je redovito kupac koji daje nalog svojoj poslovnoj banci da, na temelju financijskog pokrića što ga ima u toj banci ili odobrenog kredita, otvori akreditiv u korist inozemnog poslovnog partnera.
- **Akreditivna banka.** Banka koja otvara međunarodni dokumentarni akreditiv na zahtjev nalogodavca i točno prema uputama dobivenim u nalogu za otvaranje akreditiva.
- **Korisnik.** Obično prodavatelj (izvoznik) koji, predodjenjem određenih dokumenata i ispunjenjem ostalih uvjeta u akreditivu, stječe pravo korištenja akreditiva
- **Imenovana banka.** Svaka druga banka (osim akreditivne) koja po ovlaštenju akreditivne banke preuzima određene obveze prema korisniku akreditiva. Razlikujemo:
  - isplatna banka** (ovlaštena za isplatu akreditiva na teret i po nalogu akreditivne banke)
  - potvrđujuća banka** (preuzima čvrstu obvezu da će korisniku isplatiti akreditivnu svotu odmah po prezentaciji dokumenata i ne čekajući prijam pokrića od akreditivne banke)
  - negocirajuća banka** (ovlaštena do određenog roka isplatiti akreditivnu svotu uz uvjet da joj korisnik predoči mjenicu i dokumente koji su određeni u akreditivnim uvjetima)

14. Bankovna doznaka

Nalog komitenta svojoj poslovnoj banci da isplati određenu svotu deviza inozemnoj fizičkoj ili pravnoj osobi naznačenoj u nalogu, temeljem pokrića što ga ima kod te banke. Bankovna se doznaka najčešće upotrebljava:

- za plaćanje robe manjih vrijednosti unaprijed
- za plaćanje obavljenih gospodarskih usluga(plaćanje turističke usluge, transportne usluge i dr.)
- za plaćanje ugovorenog avansa (predujma)
- za otplatu kreditnih anuiteta
- za plaćanja unaprijed pri uvozu robe(ako postoje dobre i duže poslovne veze između partnera)
- za ostala nerobna plaćanja (stipendije, darovanja nasljedstva, pomoći i sl.)

15. Dokumentacijska naplata

Dokumentarna naplata javlja se kao **robni** i **nerobni inkaso posao**. Robni inkaso posao se redovito ugovara kao naplata komercijalnih papira (faktura, otpremnih dokumenata i dr.) ili nekih vrijednosnih papira. Nerobni ili čisti inkaso znači naplatu vrijednosnih papira (čekova, mjenica, obveznica i dr.). Inkaso naplata je instrument plaćanja u kojemu prodavatelj odmah po otpremi robe izdaje i inkaso

nalog koji, zajedno s priloženim dokumentima, upućuje svojoj banci da ona ostvari naplati na dogovoreni način. Sudionici u postupku dokumentarne naplate su:

- **Nalogodavac** – osoba koja svojoj banci povjerava posao naplate
- **Dostavna banka** – banka prodavatelja kojoj je povjerena naplata i koja je provodi preko inkaso banke
- **Naplatna banka (inkaso banka)** – banka kupaca koja je uključena u postupak naplate
- **Prezentirajuća banka** – naplatna banka koja prezentira dokumente trasatu
- **Trasat** – osoba kojoj se prezentiraju dokumenti zbog naplate

16. Trgovačko kreditno pismo

Trgovačko kreditno pismo je instrument dokumentarnih plaćanja kojim banka izdavatelj ovlašćuje imenovanog korisnika da na nju može vući mjenice do iznosa navedenog u pismu te se obvezuje da će te mjenice otkupiti od svakog savjesnog imatelja. Instrument se najčešće primjenjuje u praksi angloameričkih banaka.

17. Špedicija i špediter

Špedicija je specijalizirana privredna djelatnost koja se bavi organizacijom otpreme robe i drugim poslovima koji su s tim u vezi. Isto tako je i skup specifičnih funkcija, poslova, operacija, pravila, vještina koje djelotvorno omogućuju otpremu, dopremu i prijevoz materijalnih dobara svim prijevoznim sredstvima, putovima, u konvencionalnom, kombiniranom i multimodalnom transportu, tj. prometu. **Špediter** je privrednik (pravna ili fizička osoba) koja se isključivo bavi organizacijom otpreme, dopreme i prijevoza robe svojih nalogodavatelja (izvoznika, uvoznika) pomoću prijevoznika te drugim poslovima koji su u vezi s tim, kako na domaćem tako i na međunarodnom planu.

18. Razlika između nacionalne i međunarodne špedicije

Nacionalna špedicija obavlja poslove organiziranja otpreme i dopreme robe isključivo unutar granica jedne države pri čemu se koristi isključivo domaćim (nacionalnim) prijevoznim sredstvima. Obavljaju je nacionalni špediteri. Nacionalna špedicija organizira otpremu i dopremu robe: u istom mjestu (loko špedicija) i iz jednog u drugo mjesto (međumjesna špedicija).

Međunarodna špedicija bavi se organiziranjem otpreme robe iz vlastite u strane zemlje, dopreme robe iz stranih u vlastitu zemlju i provoza robe između stranih zemalja preko vlastite zemlje. Međunarodna špedicija se može baviti i poslovima nacionalne špedicije, dok nacionalni špediteri ne mogu obavljati poslove međunarodne špedicije.

19. Funkcije špedicije

Špediterska prostorna funkcija: sastoji u svom aktivnom sudjelovanju u svladavanju prostornih udaljenosti između mjesta proizvodnje i mjesta potrošnje, pa se zbog toga to samo posredovanje naziva interlokalnim ili interlokalna funkcija.

Špediterska vremenska funkcija: sastoji u svom aktivnom sudjelovanju u organizaciji otpreme, dopreme i provoza, najvećeg dijela vanjskotrgovinske razmjene, ali i u racionalnom manipuliranju i transportu robe.

Špediterska kvalitativna funkcija: sastoji u špediterovim brojnim aktivnostima kojima se omogućuje

optimalno manipulirane i transport robe.

Špediterska kreditna funkcija: sastoji u kreditiranju proizvođača koji proizvode robu za izvoz ili koji uvoze reprodukcijски materijal potreban u procesu proizvodnje.

Špediterska propagandna funkcija: sastoji u propagiranju špediterske djelatnosti uopće i djelatnosti vlastite špediterske organizacije, ali i u propagiranju vanjskotrgovinske i prometne djelatnosti uopće i djelatnosti pojedinih vanjskotrgovinskih i prometnih organizacija.

20. Osiguranje

Osiguranje je značajan institut gospodarske djelatnosti svake zemlje. S obzirom na vrijednost materijalnih dobara i s tim u vezi moguće štete, gospodarska djelatnost je nezamisliva ako nije pokrivena osiguranjem.

21. Funkcije osiguranja

- neposredna zaštita (preventivne mjere sprečavanja štete)
- posredna zaštita (ostvaruje se naknadom štete)
- financijsko-akumulacijska funkcija (očituje se u obliku različitih ulaganja prikupljenih sredstava u pojedine gospodarske grane)
- društveno-socijalna funkcija (ekonomska zaštita čovjeka i njegove imovine)

22. Rizik i vrste rizika

Rizik je mogućnost nastupanja nekog štetnog događaja na imovini osiguranika koja je predmet osiguranja. U transportnom osiguranju rizici su vezani uz opasnosti kojima su izloženi ljudi, prijevozna sredstva i stvari odvijanjem određenog prometa. Vrste rizika:

- **Prenosivi.** Skupina rizika za koje je moguće utvrditi vjerojatnost nastupa i visinu mogućih šteta pa se tako njihov negativni učinak može smanjiti ili izbjeći (pr. valutni, transportni, ratni rizik i dr.).
- **Neprenosivi.** Rizici kojima nije moguće odrediti vjerojatnost nastupa pa time ni visinu moguće štete stoga ih nije moguće prenijeti na osiguratelja niti neku drugu organizaciju pa poduzeću preostaje da se pobrine za njihovo smanjivanje negativnih učinaka (pr. subjektivni rizici tj. rizici ljudskih faktora).
- **Osigurljivi.** Svi oni rizici od kojih se možemo osigurati (pr. osobni rizik, imovinski rizik, rizik od odgovornosti za štete na imovini, zdravlju ili životu treće osobe).
- **Neosigurljivi.** To su različiti nepredvidivi i katastrofični rizici na koje pojedinac nije mogao utjecati pa se ne mogu ni osigurati.
- **Subjektivni.** Nastaju kao posljedica subjektivne volje čovjeka. Teško su predvidivi i teško mjerljivi jer ovise o postupcima i volji pojedinca pa nisu ni osigurljivi (pr. špekulativni rizici).
- **Objektivni.** Rizici na koje pojedinac ne može utjecati niti ih svojom voljom otkloniti, ali ih je lako izmjeriti, odrediti učestalost nastupa, visinu prosječnih šteta, mjesto i vrijeme kad se najčešće događaju itd. Stoga su oni i osigurljivi (pr. svi transportni rizici).

Vrste rizika u transportu:

- **Osnovni transportni rizici** (prometne nezgode, elementarne nepogode, požar i eksplozija u transportnom sredstvu, razbojstvo, provala, krađa)
- **Dopunski transportni rizici** (rizici vezani uz svojstvo robe koja se prevozi – lom, vlaga, curenje, rasipanje, hrđa, pokisnuće, štete od slatke i morske vode)
- **Ratni i politički rizici** (zarobljavanje, zapljena, zadržavanje, ratne operacije, neredi, nasilja, građanski nemiri, štrajkovi)

23. Premije osiguranja

Novčani iznos koji je ugovaratelj osiguranja dužan platiti osiguratelju na ime njegove obveze (naknada štete), a najčešće se definira kao cijena rizika. Visina premije zavisi od niza faktora:

- vrijednosti osiguranog interesa (iznosa osiguranja)
- dužini trajanja osiguranja
- broju pokrivenih rizika
- svojstvima osiguranog predmeta
- franšizi
- osobnom svojstvu tj. postupanju vozara
- osobnom svojstvu tj. postupanju osiguranika
- djelovanju zakona ponude i potražnje

24. Polica osiguranja i vrste polica

Polica osiguranja je pismena isprava kojom se potvrđuje sklopljeni ugovor o osiguranju u kojoj moraju biti navedene ugovorne stranke, osigurana stvar ili osoba, rizik obuhvaćen osiguranjem, trajanje osiguranja i vrijeme pokrića, svota osiguranja, premija ili doprinos, datum izdavanja police i potpis ugovornih strana. Vrste polica osiguranja:

- **Generalna polica.** Ispostavlja se u slučajevima kad osiguratelj i osiguranik stoje u stalnom poslovnom odnosu (polica obuhvaća sve otpremene pošiljke za određeno vremensko razdoblje).
- **Pojedinačna polica.** Do sklapanja ugovora o osiguranju dolazi od slučaja do slučaja (kao dokaz o sklopljenom ugovoru izdaje se pojedinačna polica sa svim bitnim elementima osigurateljskog odnosa).
- **Engleska pomorska polica.** Koristi se za osiguranje međunarodnog pomorskog karga. Ova polica se može koristiti i za osiguranje robe u međunarodnom kopnenom i zračnom transportu uz dodatak odgovarajućih pravila i uvjeta za osiguranje robe u pojedinoj transportnoj grani.

25. Franšiza i vrste franšiza

Franšiza predstavlja svako sudjelovanje osiguranika u dijelu štete, predstavlja određeni postotak štete koji osiguratelj nije dužan nadoknaditi osiguraniku. Smisao franšize je isključiti iz osiguranja

štete neznatne vrijednosti. Osiguranik sam nadoknađuje takvu štetu, a zahvaljujući tome smanjuje se cijena osiguranja (premija). Vrste franšize:

- **Odbitna franšiza** – osiguratelj uvijek odbija određeni ugovoreni dio franšize od nastale štete
- **Integralna franšiza** – ako je šteta veća od ugovorene franšize osiguratelj nadoknađuje štetu u potpunosti

26. Lloydova S.G. polica

Za osiguranje robe u pomorskom transportu upotrebljavala se engleska pomorska polica ili Lloydova S. G. polica tiskana na engleskom jeziku (sadržaj dobila još u 17. stoljeću). Upotrebljavali su je i naši osiguratelji. Tekst police sadrži odredbe kojima se pokrivaju pomorski, ratni i politički rizici. Lloydova polica je služila za osiguranje broda i robe. Kod osiguranja robe ovoj polici su se dodavale opće institutske klauzule za osiguranje pomorskih rizika s dodatnih 14 ugovornih klauzula koje su se razlikovale samo u odredbi o osiguranim rizicima.

27. Engleska pomorska polica

Nastala kao rezultat želje da se Lloydova S. G. polica osuvremeni. Koncipirana je tako da se može koristiti i za druge grane transporta. **Sadrži samo nekoliko općih odredbi:** izjavu osiguranja o prihvaćanju rizika, mjesto za potpis i pečat, klauzulu o nadležnosti engleskog suda za ugovorni odnos. Značajne odredbe ugovora o osiguranju utvrđuju se kao institutske klauzule za osiguranje transportnih rizika i nose oznake A, B i C. Uz ove tri klauzule uvedeno je i **osiguranje od rata** (IV klauzula) i osiguranje od štrajka (V klauzula).

28. Intradacija

Najteži, najsloženiji i najodgovorniji posao međunarodnog špeditera. Pod intradacijom se smatra:

- izbor optimalnog prijevoznog puta
- izbor prijevoznog sredstva
- izbor optimalne tehnologije transporta
- izbor najpovoljnijeg vremena u kojem treba robu otpremiti, dopremiti ili tranzitirati od otpremnog do dopremnog mjesta

Ne utječe samo na obavljanje konkretnog špediterskog posla, već uključuje i nacionalne izvoznike, uvoznike te gospodarske subjekte prijevoznog sustava vlastite ili strane zemlje.

Kod obavljanja ovih poslova potrebne su:

- različite analitičke procjene
- dobro poznavanje prijevoznih putova
- tehnologija transporta
- prijevoznih sredstava
- običaja i pravila međunarodnog prometa, te veliko iskustvo na obavljanju ovih poslova